

ΕΙΣΑΓΩΓΗ ΣΤΗΝ ΕΠΙΣΤΗΜΗ ΤΗΣ ΕΙΔΙΚΗΣ ΑΓΩΓΗΣ

ΚΛΗΜΗΣ ΑΝΤΖΑΚΑΣ - ΘΕΩΝΗ ΜΑΥΡΟΓΙΑΝΝΗ

Ορισμοί

- Ως νομική τύφλωση ορίζεται η οπτική οξύτητα 20/200 ή λιγότερο στο καλό μάτι μετά από διόρθωση με γυαλιά ή φακούς επαφής, ή περιορισμένο οπτικό πεδίο της τάξεως των 20 μοιρών ή λιγότερο.

Ορισμοί

- Ο εκπαιδευτικός ορισμός ταξινομεί τους μαθητές με διαταραχές όρασης βάσει του βαθμού στον οποίο χρησιμοποιούν την όραση και/ή ακουστικά/απτικά μέσα για τη μάθηση.
- Ένας μαθητής με ολική τύφλωση δεν προσλαμβάνει χρήσιμες πληροφορίες μέσω της αίσθησης της όρασης και πρέπει να χρησιμοποιεί την αφή, την ακοή και άλλες μη οπτικές αισθήσεις για να μάθει.

Ορισμοί

- Ένα παιδί που είναι λειτουργικά τυφλό έχει τόσο περιορισμένη όραση που μαθαίνει πρωταρχικά μέσω των αισθήσεων της ακοής και της αφής· ωστόσο, μπορεί να χρησιμοποιεί την υπολειπόμενη όραση του για να συμπληρώνει τις πληροφορίες που λαμβάνει από τις άλλες αισθήσεις.
- Ένα παιδί με μερική όραση χρησιμοποιεί την όραση ως πρωταρχικό μέσο μάθησης.
- Η ηλικία εμφάνισης της διαταραχής όρασης επηρεάζει τις εκπαιδευτικές και συναισθηματικές ανάγκες του παιδιού.

Ορισμοί

- Η οπτική οξύτητα δεν προβλέπει με ιδιαίτερη ακρίβεια τη μελλοντική λειτουργικότητα, ούτε το τρόπο με τον οποίο χρησιμοποιείται η τυχόν υπολειπόμενη όραση.
- Ένα μικρό ποσοστό ατόμων που είναι νομικά τυφλά έχουν και ολική απώλεια όρασης. Η πλειονότητα έχει κάποιο βαθμό όρασης.

Εκπαιδευτικός ορισμός

- Ο εκπαιδευτικός ορισμός αναφέρεται στην μέθοδο διδασκαλίας της ανάγνωσης.
- Ως άτομα με τύφλωση χαρακτηρίζονται αυτά που έχουν τόσο σημαντική απώλεια όρασης ώστε χρειάζεται να μάθουν να διαβάζουν με τη γραφή **Μπράιγ (Braille)**.
- Ως άτομα με χαμηλή όραση χαρακτηρίζονται αυτά που έχουν τη δυνατότητα να διαβάσουν έντυπο κείμενο, με ή χωρίς προσαρμογές όπως οι μεγεθυντικές συσκευές ή τα βιβλία με μεγεθυμένο κείμενο.

Αλφάβητο Braille.

BRAILLE Alphabet

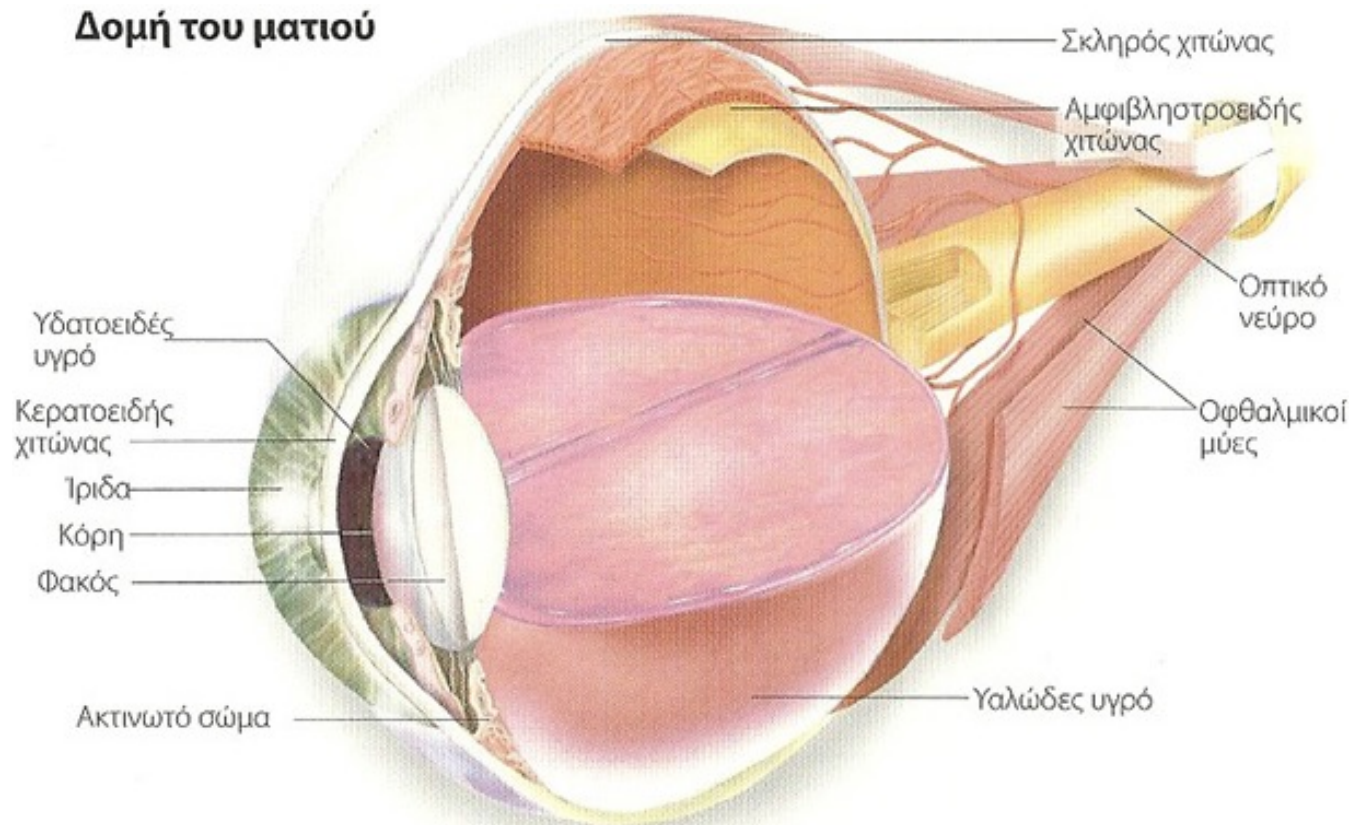
A	B	C	D	E	F	G	H	I
J	K	L	M	N	O	P	Q	R
S	T	U	V	W	X	Y	Z	
.	,	?	!	'	-	CAPITAL	#	0
1	2	3	4	5	6	7	8	9

Εκπαιδευτικός ορισμός

- Στην εκπαίδευση όσον αφορά την όραση δίνεται έμφαση κυρίως στη σχέση μάθησης και όρασης.
- «Διαταραχή όρασης, συμπεριλαμβανομένης της τύφλωσης, σημαίνει μία δυσλειτουργία της όρασης, η οποία, ακόμα και με διορθώσεις, επηρεάζει αρνητικά την εκπαιδευτική επίδοση του παιδιού. Ο όρος περιλαμβάνει τόσο την μερική όραση όσο και την τύφλωση»
- Οι μαθητές με δυσχέρεια στην όραση μπορούν είτε να είναι ολικά τυφλοί είτε να έχουν μερική όραση . Και τα δύο ως ένα βαθμό επηρεάζουν αρνητικά την επίδοση του μαθητή στη σχολική του πορεία.
- Οι εκπαιδευτικοί κατατάσσουν τους μαθητές τους αναλόγως με το πόσο καλά μπορούν να χειριστούν την όραση σε συνδυασμό με άλλα απτικά και ακουστικά μέσα.

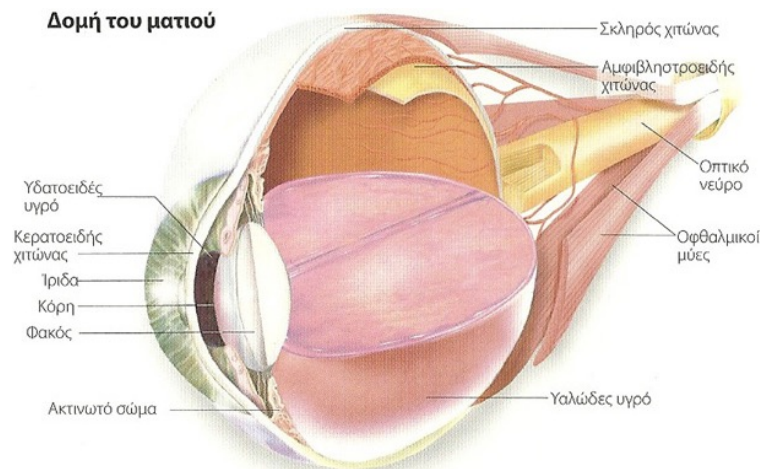

Μάτι - Λειτουργία- Δομή

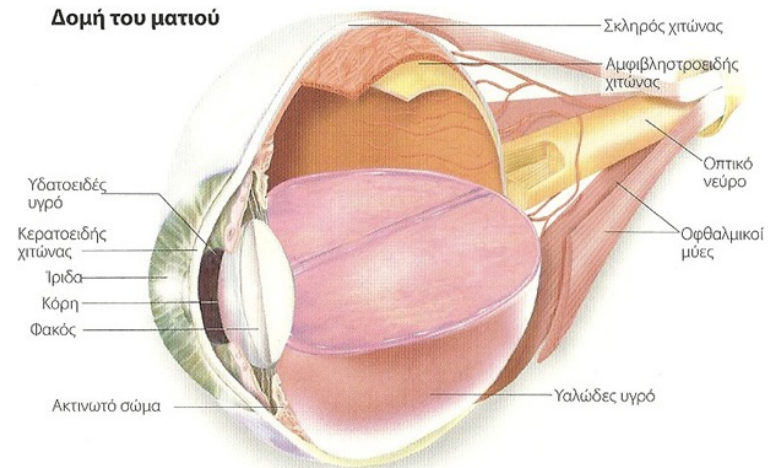
Μάτι - Λειτουργία

- Οι ακτίνες φωτός διέρχονται από τον **κερατοειδή χιτώνα** (το διαυγές τμήμα που βρίσκεται μπροστά από την ίριδα και την κόρη), στον οποίο επιτελείται το μεγαλύτερο μέρος της διάθλασης (της εκτροπής/καμπύλωσης) των ακτινών φωτός, με αποτέλεσμα να επιτυγχάνεται η εστίαση της εικόνας

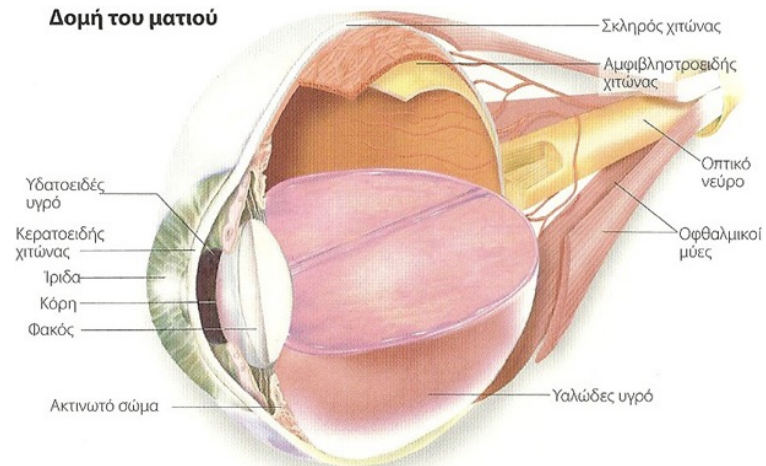
Μάτι - Λειτουργία

- Στη συνέχεια διέρχονται από το υδατοειδές υγρό του οφθαλμού (μια υδατώδη ουσία ανάμεσα στον κερατοειδή και τον κρυσταλλοειδή φακό του οφθαλμού).

Μάτι - Λειτουργία

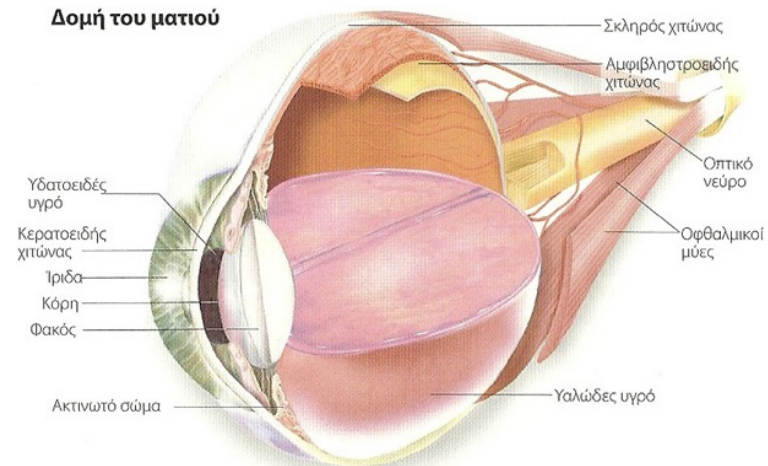
- Στη συνέχεια διέρχονται από την **κόρη του οφθαλμού** (το συσταλτό άνοιγμα στο μέσον της **ίριδας του οφθαλμού**, του εγχρώμου δηλαδή τμήματος του οφθαλμού το οποίο συστέλλεται ή διαστέλλεται ανάλογα με την ποσότητα του φωτός που δέχεται).

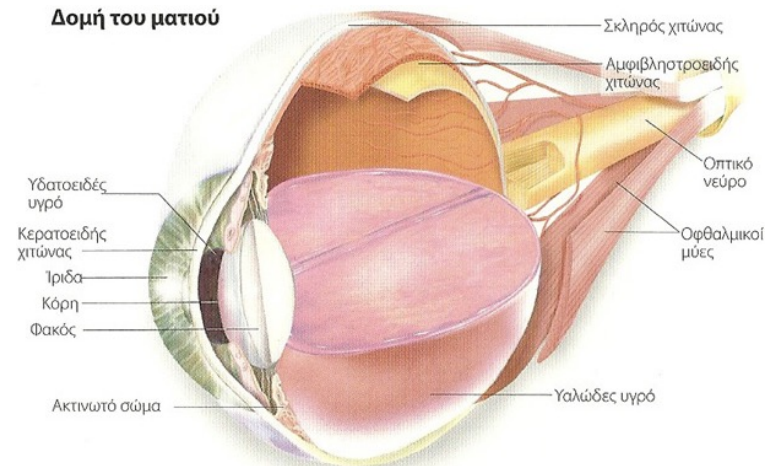
Μάτι - Λειτουργία

- Στη συνέχεια διέρχονται από τον κρυσταλλοειδή φακό, ο οποίος τελειοποιεί και μεταβάλλει την εστίαση των ακτινών φωτός προτού αυτές διέλθουν από το υαλοειδές (μια διαυγή, ζελατινώδη ουσία που περιέχεται στον βολβό του οφθαλμού ανάμεσα στον αμφιβληστροειδή και τον κρυσταλλοειδή φακό).

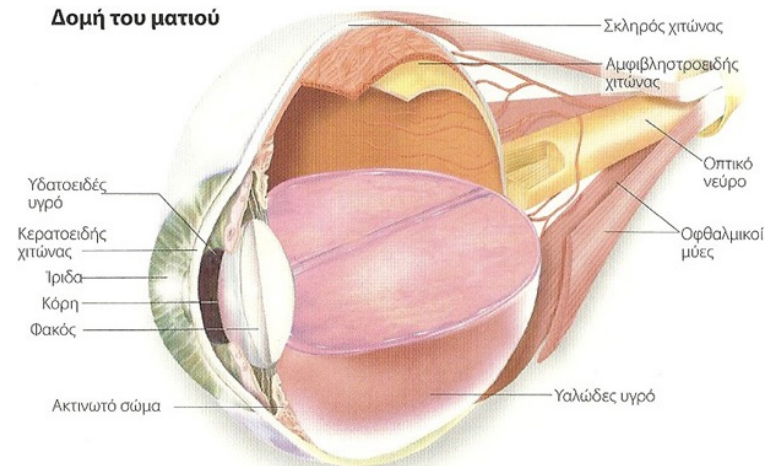
Μάτι - Λειτουργία

- Τέλος συγκεντρώνονται και εστιάζονται στον **αμφιβληστροειδή χιτώνα** (το οπίσθιο τμήμα του οφθαλμού, το οποίο περιλαμβάνει τις οπτικές ίνες που συνδέονται με το **οπτικό νεύρο**, το οποίο μεταβιβάζει την οπτική πληροφορία στον εγκέφαλο)

Μάτι - Λειτουργία

- <https://www.youtube.com/watch?v=hsh2kPdgazo>
- <https://www.youtube.com/watch?v=YcedXDN6a88&t=1s>

Γλωσσική ανάπτυξη

- Οι αρμόδιοι φορείς θεωρούν ότι η έλλειψη όρασης δεν έχει ιδιαίτερα σημαντική επίδραση στην ικανότητα του ατόμου να κατανοεί και να χρησιμοποιεί το λόγο.
- Το παιδί που είναι τυφλό μπορεί να ακούει το λόγο και πιθανόν να έχει μεγαλύτερο κίνητρο από το βλέπουν παιδί για να χρησιμοποιήσει το λόγο, επειδή αυτός αποτελεί τον κύριο δίαυλο μέσω του οποίου θα επικοινωνήσει με τον περίγυρό του.

Νοητική ικανότητα - Επίδοση σε τεστ νοημοσύνης

- Με βάση τα γνωστά στοιχεία δεν υπάρχει κανένας λόγος να θεωρήσουμε ότι η τύφλωση οδηγεί σε χαμηλότερη νοημοσύνη.

Νοητική ικανότητα - Εννοιολογικές ικανότητες

- Ως προς τις εννοιολογικές ικανότητες υπάρχουν έρευνες δείχνουν ότι τα βρέφη και τα πολύ μικρά παιδιά με τύφλωση παρουσιάζουν υστέρηση σε σχέση με τα βλέπονται συνομήλικα παιδιά.
- Οι πρώιμες αυτές οι καθυστερήσεις δεν έχουν μεγάλη διάρκεια, ιδιαίτερα από τη στιγμή που τα παιδιά ξεκινούν να συγκεντρώνουν πληροφορίες για το περιβάλλον τους μέσω της χρήσης του λόγου.
- Η αφή εξακολουθεί να αποτελεί εξαιρετικά σημαντική αίσθηση για το άτομα με τύφλωση σε όλη τη διάρκεια της ζωής του.

Νοητική ικανότητα - Εννοιολογικές ικανότητες

- Μία σημαντική διαφορά μεταξύ των ατόμων με και χωρίς όραση είναι ότι τα τελευταία καλούνται να επιδείξουν μεγαλύτερο βαθμό πρωτοβουλίας προκειμένου να μάθουν όσα μπορούν από το περιβάλλον τους.
- Τα παιδιά με προβλήματα όρασης καλούνται να επιδιώξουν τα ίδια την προσέγγιση του περιβάλλοντος προκειμένου να συλλέξουν ορισμένες από τις πληροφορίες.

Λειτουργικές δεξιότητες

- Σε πολλές περιπτώσεις εξίσου σημαντική με την νοητική και εννοιολογική ικανότητα είναι ο βαθμός στον οποίο το άτομο με απώλειά όρασης έχει λειτουργικές δεξιότητες.
- Τα μέσα αυτά είναι ποικίλα, όπως η χρήση της Braille, μεγεθυντικών συσκευών, εκμάθηση απλών έργων, όπως πχ να βάλουμε νερό στο ποτήρι.
- <https://www.youtube.com/watch?v=xYsb2lVlxhE>

Προσανατολισμός και κινητικότητα

- Οι δεξιότητες κινητικότητας και προσανατολισμού αναφέρονται στην ικανότητα του ατόμου να έχει αντίληψη της θέσης του σε σχέση με τους άλλους ανθρώπους, τα αντικείμενα και τα σημεία χώρου (προσανατολισμός) καθώς και να κινείται στο περιβάλλον (κινητικότητα).
- Οι δεξιότητες Κ-Π είναι σημαντικές για την επιτυχή προσαρμογή των ατόμων με απώλεια όρασης.
- Ικανότητα του ατόμου να προσανατολίζεται και να κινείται στο περιβάλλον συνδέεται με θετική κοινωνική προσαρμογή.

Προσανατολισμός και κινητικότητα

- Οι δεξιότητες κινητικότητας των ατόμων με απώλειά όρασης παρουσιάζουν μεγάλες αποκλίσεις.
- Είναι δύσκολο να προβλέψουμε ποια άτομα θα έχουν τη μεγαλύτερη κινητικότητα.
- Το κίνητρο του ατόμου καθώς και η επαρκής και κατάλληλη διδασκαλία είναι ουσιώδης παράγοντες για να αποκτήσει ικανοποιητικές δεξιότητες κινητικότητας.
- Τα άτομα που είναι ολικά τυφλά αναπτύσσουν στην πραγματικότητα καλύτερες δεξιότητες Κ-Π συγκριτικά με τα άτομα που είναι μερικώς βλέποντα.

Σχολικές επιδόσεις

- Οι αξιολογήσεις σχολικής επιδόσεις διατίθεται και σε μορφή Braille και σε μεγεθυμένο κείμενο.
- Οι λίγες μελέτες που έχουν γίνει υποδεικνύουν ότι τα παιδιά με χαμηλή όραση αλλά και τα παιδιά με τύφλωση ορισμένες φορές έχουν χαμηλότερη σχολική επίδοση από τα συνομήλικα τους βλέπονται παιδιά.
- Ωστόσο πολλοί θεωρούν ότι η χαμηλή αυτή επίδοση δεν οφείλεται στην ίδια την τύφλωση αλλά σε παράγοντες όπως οι χαμηλές προσδοκίες ή η ελλιπής εκμάθηση της Braille.

Κοινωνική προσαρμογή

- Τα περισσότερα άτομα με απώλεια όρασης είναι ικανοποιητικά προσαρμοσμένα στην κοινωνική ζωή.
- Κάποιοι/ες με απώλεια όρασης έχουν μία τάση να αντιμετωπίζουν προβλήματα ως προς τις κοινωνικές του ικανότητες.

Κοινωνική προσαρμογή

- Η πορεία προς την κοινωνική προσαρμογή πιθανόν να είναι κάπως δυσκολότερη για άτομα με απώλειά όρασης, για δύο τουλάχιστον λόγους.
- Πρώτον οι κοινωνικές συναλλαγές μεταξύ των βλέπονταν ατόμων συχνά βασίζονται σε λανθάνουσες ενδείξεις, πολλές από τις οποίες είναι οπτικού χαρακτήρα.
- Δεύτερον, η κοινωνία των βλεπόντων/ων συχνά αντιμετωπίζει με αμηχανία τις συναλλαγές με άτομα που έχουν απώλεια όρασης.

Εκπαιδευτικά ζητήματα

- Η έλλειψη όρασης περιορίζει δυνητικά σε μεγάλο βαθμό τις εμπειρίες του ατόμου.
- Αυτό συμβαίνει επειδή ένα βασικό μέσο απόκτησης πληροφορίες από το περιβάλλον δεν είναι διαθέσιμο.
- Επιπλέον, οι εκπαιδευτικές εμπειρίες στην τυπική η σχολική τάξη συχνά είναι οπτικού χαρακτήρα και αυτό είναι ένας παράγοντας που δυσχεραίνει ακόμα περισσότερο την κατάσταση.

Εκπαιδευτικά ζητήματα

- Η πλειοψηφία των ειδικών συμφωνεί ότι οι μαθητές με απώλεια όρασης θα πρέπει να εκπαιδεύονται παρόμοια, σε γενικές γραμμές, με τα βλέπω τα παιδιά.
- Όμως θα πρέπει να γίνουν κάποιες σημαντικές τροποποιήσεις.
- Η πιο σημαντική διαφορά είναι ότι οι μαθητές με απώλειά όρασης πρέπει να στηριχθούν σε άλλους αισθητηριακούς διαύλους για να αποκτήσουν πληροφορίας.

Εκπαιδευτικά ζητήματα

- Ορισμένα παραδείγματα εφαρμογών είναι τα ακόλουθα.
- Όταν απευθυνόμαστε σε έναν μαθητή/τρια θα πρέπει να λέμε το όνομα του/της.
- Να διαβάζουμε μεγαλόφωνα αυτά που γράφουμε στον πίνακα.
- Να δίνουμε περισσότερο χρόνο για την ολοκλήρωση των εργασιών όταν χρειάζεται.
- Να δίνουμε ρητές σαφείς οδηγίες.

Εκπαιδευτικά ζητήματα

- Βασικές τροποποιήσεις σε τέσσερις βασικούς τομείς:
  1. Στην Braille.
  2. Στην χρήση υπολειπόμενης όρασης.
  3. Στις δεξιότητες ακρόασης.
  4. Στην εκπαίδευση κινητικότητας και προσανατολισμού.

ΕΥΧΑΡΙΣΤΩ!